

ТИМЧАСОВА СПЕЦІАЛЬНА КОМІСІЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

з питань захисту майнових та немайнових прав
внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих
внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти
України

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

23 травня 2024 року

Р І Ш Е Н Н Я

Про реалізацію державної програми «Відновлення та перспективи отримання компенсації за зруйноване житло у період з 2014 по 2022 роки та житло на тимчасово окупованій території»

Широкомасштабне вторгнення РФ розпочате 24 лютого 2022 року, яке є наслідком збройної агресії РФ розпочатої в лютому 2014 року, призвело до безпрецедентної гуманітарної кризи в Україні, ставши резонансним викликом у сфері прав людини.

За оцінками Світового банку, Уряду України, Європейського Союзу та ООН (RDNA3), з моменту вторгнення мільйони українців втратили домівки. Загальна площа пошкоджених або зруйнованих обстрілами об'єктів становить 88,9 млн квадратних метрів, що становить 8,6% від загального житлового фонду України. Таким чином, пошкоджено або зруйновано житло приблизно 1,4 млн домогосподарств (близько 3,4 млн осіб). За попередніми оцінками, збитки житлових будинків становлять \$58,94 млрд, що становить понад третину загальних збитків в Україні станом на січень 2024 року.

Законом України № 2923-IX від 23 лютого 2023 року було визначено правові та організаційні засади надання компенсації за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України з 24 лютого 2022 року, а також правові засади створення та ведення Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України. Встановлено також, що дія цього Закону в частині надання компенсації за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна не поширюється на об'єкти нерухомого майна, що на 24 лютого 2022 року знаходилися на тимчасово окупованій території України, визначеній відповідно до Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України".

За повідомленням Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України (далі - Мінінфраструктури) відповідно до Закону № 2923-IX від 23 лютого 2023 року та Порядку надання компенсації для відновлення окремих категорій об'єктів нерухомого майна, пошкоджених внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації, з використанням електронної публічної послуги «Відновлення», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2023 р. № 381, громадянам надається компенсація за пошкоджене житло для:

- виконання ремонтних робіт, необхідних для відновлення пошкодженого об'єкта нерухомого майна, категорії А (до 200 тис. гривень);
- виконання ремонтних робіт, необхідних для відновлення пошкодженого об'єкта нерухомого майна, категорії Б (від 200 до 500 тис. гривень).

Для забезпечення виплати компенсації за пошкоджене житло у 2023 році Урядом було виділено з фонду ліквідації наслідків збройної агресії 5,9 млрд грн, у тому числі: 4,4 млрд грн для виконання ремонтів категорії А вартістю до 200 тис грн (постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2023 р. № 493) та 1,5 млрд грн для виконання ремонтів категорії Б вартістю від 200 до 500 тис грн (постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2023 р. № 1145).

Станом на 30 квітня 2024 р. громадянами подано 87 151 заяву щодо отримання компенсації за пошкоджене житло, 47 056 заявникам відповідними комісіями нараховано компенсацію для виконання ремонтів категорії А на загальну суму 3,5 млрд грн, 6 124 заявникам нараховано компенсацію для виконання ремонтів категорії Б загальним розміром 2,1 млрд грн.

Виплату компенсації по категорії А здійснено 45 002 громадянам на 3,4 млрд грн, а по категорії Б – 4366 громадянам на 1 млрд грн (перша частина нарахованої компенсації), ще 0,5 млрд грн зарезервовано для виплати другої частини компенсації.

У зв'язку з недостатністю бюджетних коштів наразі припинено виплату компенсації для виконання ремонтів категорії Б (крім виплати другої частини компенсації).

Для забезпечення виплати компенсації за знищене житло постановою Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2023 р. № 1145 виділено 5,8 млрд гривень. Зазначені кошти використовуються для надання компенсації за знищене житло з використанням житлового сертифіката.

Станом на 30.04.2024 подано 13 082 заяви щодо отримання компенсації за знищене житло з використанням житлового сертифікату, за результатами розгляду яких сформовано 5 374 житлових сертифікатів на загальну суму 10,4 млрд гривень. Громадянами використано 2 584 житлових сертифікати для придбання житла загальним розміром 5,2 млрд гривень.

Відповідними комісіями при органах місцевого самоврядування здійснюється розгляд заяв щодо надання компенсації за знищене житло шляхом надання грошових коштів для фінансування будівництва будинку садибного типу, садового або дачного будинку.

У цілому станом на 30.04.2024 громадянами подано 1 048 заяви щодо отримання такого виду компенсації, 542 заявникам призначено компенсацію на загальну суму 1,5 млрд гривень. Виплата компенсації за цим напрямом наразі не здійснюється через відсутність фінансування.

Таким чином, результативність подальшої реалізації програм надання компенсації за пошкоджене та знищене житло безпосередньо залежить від їх фінансового забезпечення.

Крім того, до Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України (далі – Комісія) звертаються громадяни, які вже отримали грошові сертифікати, зі скаргами на відсутність фінансування з боку держави виконання ремонтів категорії Б та реалізації житлових сертифікатів, а також нерозуміння строків надходження коштів.

Щодо компенсації за знищене майно, починаючи з 2014 по 2022 роки.

Порядок надання та визначення розміру грошової допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій та розміру грошової компенсації постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією РФ, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2013 р. № 947 (зі змінами).

Міністерству з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (далі – Мінреінтеграції) відповідно до обсягу бюджетних коштів на відповідний рік на підставі отриманого та погодженого подання від регіональних органів соціального захисту населення здійснювало розподіл бюджетних коштів пропорційно кількості постраждалих за областями, яким у порядку черговості відповідно до дати подання заяв, та мало виплачувати грошову компенсацію. Мінреінтеграції, Донецька та Луганська облдержадміністрації, а також органи місцевого самоврядування, а в разі їх відсутності - військово-цивільні адміністрації населених пунктів мали забезпечувати інформування населення стосовно порядку отримання грошової компенсації, в тому числі шляхом розміщення інформації на офіційних веб-сайтах відповідних органів, сторінках у соціальних мережах, розміщення оголошень та інформаційних матеріалів на інформаційних дошках або у будь-які інші можливі способи.

Тобто, на сьогодні відповідно до постанови Уряду від 18 грудня 2013 р. № 947 (зі змінами) передбачена можливість подання заявок про майно, яке пошкоджене чи знищене з початку збройної агресії РФ проти України, починаючи з 2014 року, а також надання грошової компенсації постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією в Донецькій та Луганській областях з 19 лютого 2014 року, хоча відповідне фінансування наразі не передбачено і фактично такі виплати не здійснюються.

Відсутнім також є облік шкоди завданої до 24 лютого 2024 року в Державному реєстрі майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією РФ.

Мінінфраструктури стосовно компенсації за житло, що знаходиться на тимчасово окупованій території, повідомило про відсутність правового механізму, що насамперед пов'язаний з відсутністю механізму фіксації пошкоджень таких об'єктів.

Водночас, за координації Мінінфраструктури відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27 жовтня 2023 р. № 1185 було реалізовано експериментальний проект з метою проведення обстеження знищених окремих категорій об'єктів нерухомого майна, зокрема із застосуванням інформаційних продуктів дистанційного зондування Землі, встановлення факту знищення відповідних об'єктів та надання компенсації їх власникам відповідно до Порядку надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2023 р. № 600. Рішенням виконавчого комітету Мелітопольської міської ради Запорізької області від 15 листопада 2023 року було утворено Комісію з проведення обстеження знищених окремих категорій об'єктів нерухомого майна, а також затверджено Положення про її роботу.

З метою надання Комісії доступу у зручному форматі до супутникових знімків високої роздільної здатності для виявлення та обліку зруйнованих житлових об'єктів

у м. Мелітополь Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні (UNDP) розроблено прототип модуля на платформі ArcGIS Online.

Картографічний компонент модуля містить інтерактивні карти міста Мелітополь, що демонструють рівень руйнувань до і після 24 лютого 2022 року, позначення пошкоджених об'єктів, а також два супутникові знімки.

Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні (UNDP) надано уповноваженим представникам Мінінфраструктури та Комісії з проведення обстеження знищених окремих категорій об'єктів нерухомого майна, утвореної рішенням виконкому Мелітопольської міськради, тримісячний доступ з функцією «Лише перегляд» до створеного Картографічного компоненту модуля з інтерактивними картами міста Мелітополь, що демонструють рівень руйнувань до і після 24 лютого 2022 року, позначення пошкоджених об'єктів, супутникові знімки та результати попереднього оцінювання.

За інформацією, наданою виконкомом Мелітопольської міськради за період реалізації експериментального проекту розглянуто 4 заяви про надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна, які були зареєстровані в Державному реєстрі майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України до 14 лютого 2024 року. За результатами розгляду супутникових знімків, а також фотоматеріалів пошкоджень об'єктів, які містились в інформаційних повідомленнях, поданих відповідно до Порядку подання інформаційного повідомлення про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2022 р. № 380 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 червня 2023 р. № 624), Комісія, утворена рішенням виконкому Мелітопольської міськради, дійшла висновку:

- зупинити обстеження із застосуванням інформаційних продуктів дистанційного зондування Землі, у зв'язку з неможливістю точного визначення факту, чи є житлові будинки знищеними по двом об'єктам;
- встановити факт знищення двох житлових будинків.

Відповідно до Порядку надання компенсації власникам житлових будинків, факт знищення яких встановлено, оформлено житлові сертифікати.

Отже, за результатами реалізації експериментального проекту виявлено можливість встановлення факту знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна із застосуванням інформаційних продуктів дистанційного зондування Землі та надання компенсації їх власникам.

Разом із цим, відповідно до положень Закону України № 2923-IX від 23 лютого 2023 року Уряд протягом двох місяців з дня його опублікування (тобто до 22 травня 2023 року) мав забезпечити визначення особливостей проведення обстеження пошкоджених та знищених об'єктів нерухомого майна, які знаходяться на територіях територіальних громад, які розташовані в районі проведення бойових дій або перебувають у тимчасовій окупації. Також, Уряд спільно з органами місцевого самоврядування мав забезпечити створення та функціонування комісій з розгляду питань щодо надання компенсації у відповідних районах, що фактично не було виконано.

За результатами розгляду зазначеного питання Комісія **в и р і ш и л а**:

1. Визнати успішним механізм надання компенсацій для відновлення окремих категорій нерухомого майна, пошкоджених та знищених внаслідок російської агресії з використанням електронної публічної послуги «Відновлення», завдяки якому станом на 15 травня 2024 року перераховано загалом 4,7 млрд грн 51,6 тисяч українських родин на проведення ремонтно-відновлюваних робіт у пошкодженому житлі, а також видано 6,7 тисяч житлових сертифікатів на придбання/відбудову знищеного житла.

2. Запропонувати Кабінету Міністрів України:

1) відповідно до абзацу п'ятого підпункту 2 пункту 5 статті 15 Закону України № 2923-IX *«Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України»* невідкладно забезпечити визначення особливостей проведення обстеження пошкоджених та знищених об'єктів нерухомого майна, які знаходяться на територіях територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або перебувають у тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), відповідно до переліку, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованих територій (у тому числі із застосуванням інформаційних продуктів дистанційного зондування Землі, зокрема космічної зйомки);

2) повідомити Комісію про кількість поданих заявок, результати їх розгляду, обсяги надання грошової компенсації (у разі наявності) постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією в Донецькій та Луганській областях з 19 лютого 2014 р. відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2013 р. № 947 (в редакції постанови від 2 вересня 2020 р. № 767 зі змінами), а також про органи виконавчої влади, відповідальні за реалізацію цієї постанови Кабінету Міністрів;

3) розробити та внести на розгляд Верховної Ради України проект внесення змін до законодавчих актів України щодо удосконалення та поширення механізму виплати компенсацій за зруйноване російською агресією житло починаючи з 2014 року, яке знаходиться на тимчасово окупованій території або на території активних бойових дій, в т.ч. із застосуванням інформаційних продуктів дистанційного зондування Землі, зокрема космічної зйомки, а також із врахуванням результатів експериментального проекту проведення обстеження знищених окремих категорій об'єктів нерухомого майна у місті Мелітополі згідно постанови Кабінету Міністрів України від 27 жовтня 2023 р. № 1185;

4) проаналізувати можливість надання компенсацій громадянам України - власникам нерухомого майна, яке знаходиться на тимчасово окупованій території України або на території активних бойових дій, після юридично оформленої відмови

від права власності на таке майно на користь держави України, в т.ч. шляхом проведення консультацій та переговорів із міжнародними партнерами України на предмет визнання відповідних правочинів та перспектив знаходження фінансових ресурсів на здійснення таких виплат;

5) терміново впровадити та запустити систему обліку та збереження доказів, що підтверджують руйнацію російською агресією об'єктів нерухомого майна, які знаходяться на тимчасово окупованій території України або на території активних бойових дій, для створення належної доказової бази та можливості відшкодування завданих збитків в рамках міжнародного компенсаційного механізму та репарацій.

3. Звернутись до Прем'єр-міністра України з проханням вжити заходів для залучення фінансових ресурсів, які необхідні для забезпечення безперервних виплат компенсацій для відновлення окремих категорій нерухомого майна, пошкоджених/знищених внаслідок російської агресії, а саме для уникнення виникнення заборгованості, черги із заявників та розриву у часі між прийняттям рішення про виплату компенсації за пошкоджені об'єкти нерухомого майна (категорія Б) та здійсненням таких виплат, а також для можливості здійснення виплат за вже виданими житловими сертифікатами або за затвердженими рішеннями щодо виплати коштів на відбудову знищеного будинку.

4. Міністерству розвитку громад, територій та інфраструктури України у місячний строк:

1) поінформувати громадян України, житло яких зруйноване, в т.ч. тих, хто вже надсилав інформаційне повідомлення про такий факт з використанням електронної публічної послуги «єВідновлення», про необхідність подання окремого звернення на отримання житлових сертифікатів або коштів на відновлення зруйнованого будинку;

2) забезпечити надання роз'яснення отримувачам житлових сертифікатів щодо порядку його реалізації, передбачивши зокрема необхідність отримання повідомлення про підтвердження можливості фінансування придбання житла з використанням житлового сертифікату та бронювання відповідних коштів до здійснення будь-яких нотаріальних дій (в тому числі укладання попередніх договорів та договорів про купівлю-продаж житла).

5. Рішення Комісії надіслати Прем'єр-міністру України, Міністерству розвитку громад, територій та інфраструктури України, Міністерству з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України із проханням у місячний строк повідомити Комісію про результати виконання цього рішення.

Голова Комісії

Секретар Комісії

П. Фролов

С. Вельможний

